

*PLAN ROZWOJU
MIEJSCOWOŚCI*

Mąkowarsko

GMINA KORONOWO

WSTĘP.....	3
DIAGNOZA AKTUALNEJ SYTUACJI MIEJSCOWOŚCI MAKOWARSKO	6
ANALIZA ZASOBÓW Makowarska	9
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	9
ŚRODOWISKO KULTUROWE	10
DZIEDZICTWO HISTORYCZNE I RELIGIJNE.....	10
OBIEKTY I TERENY.....	13
GOSPODARKA, ROLNICTWO	13
SĄSIEDZI I PRZYJEZDNI	14
SYSTEM INSTYTUCJONALNY.....	16
LUDZIE, ORGANIZACJE SPOŁECZNE.....	16
ANALIZA SWOT.....	17
WIZJA ROZWOJU MAKOWARSKA	18
ARKUSZ PLANOWANIA NA LATA 2007-2013.....	18
PROJEKT PRIORYTETOWY.....	20

WSTĘP

Mając na uwadze dobro naszej miejscowości oraz pojawiającą się możliwość pozyskania dodatkowych środków finansowych mieszkańcy przystąpili do opracowania Planu Rozwoju Miejscowości Mąkowsko. Specjalnie do tego zadania została powołana tzw. grupa inicjatywna spośród mieszkańców, którym leży na sercu rozwój miejscowości. Podczas kilku spotkań wypracowała ona podstawowe założenia Planu, które poddano społecznym konsultacjom.

Skład Grupy;

1. Muzioł Maciej
2. Kowalski Edward
3. Glazik Stefan
4. Danielek Grzegorz
5. Krüger Andrzej
6. Siekierska Ewa - leader grupy
7. Raddatz Olek

Z kart cysterskiej historii wsi Mąkowsko...

Wg dokumentów Władysław Łokietek, który zatwierdził transakcję kupna Mąkowską przez Cystersów (Mąkowsko było zatem po zakupie własnością Byszewa) od kilku rycerzy za 94 grzywny toruńskie, wieś zlokalizowana była w kasztelanii naklejskiej. W roku 1328 r. córka jednego ze wspomnianych wyżej rycerzy (byli to Marcin i Wojmierz) Anna w imieniu swoim i zmarłych braci pozwała klasztor przed sąd królewski w Nakle o czwartą część tej wsi. Sąd roszczenia Anny uznał za słuszne i przysądził jej ową część Mąkowską. Jest to bardzo rzadki przypadek wyroku sądowego, w którym rację przyznano nie klasztorowi, lecz stronie przeciwnej. Jednakże po niedługim czasie, zapewne na skutek nalegań i odpowiednich zabiegów, Anna odstąpiła cystersom przyznaną jej część Mąkowską za stosunkowo niską cenę 4,5 grzywny toruńskiej. Natomiast w 1345 r. zrzekł się wszelkich praw do Mąkowską i innych posiadłości byszewskich Jan z Wałdowa. Jednakże kłopoty z posiadaniem tej wsi nie skończyły się tak szybko, bowiem już w 1347 r. próbował ją odebrać Jan Uniestowski. Wyrok sądowy był dla klasztoru tym razem pomyślny, gdyż sąd odrzucił pretensje Jana, a Mąkowską przyznano cystersom jako prawną własność. W 1359 r. Kazimierz Wielki zezwolił na lokację tej wsi na tzw. prawie niemieckim. W tym również roku arcybiskup Jarosław, w wyniku zamiany pewnych dóbr, nadał cystersom w Mąkowsku dziesięcinę. Jako własność Byszewa wymieniają następnie Mąkowsko dokumenty Kazimierza Wielkiego z 1368 r. W XV i XVI w. była ona nadal w posiadaniu Byszewa. Dość wcześnie powstają w Mąkowsku zaczątki przemysłu. I tak już na początku XV wieku na Sępólnie zostaje zbudowany młyn wodny – prawdopodobnie na terenie dzisiejszego Motyla. Na terenie sąsiadującego z Mąkowskiem tzw. Wapiennika zostaje zorganizowany pobór wapna. Na terenie Sokola powstaje młyn oraz duża kuźnia. Mąkowsko leży na

pograniczu polsko-krzyżackim, stąd boleśnie mieszkańcom dają się we znaki wojny w wieku XIV i I poł. XV. Prawdziwy rozkwit Mąkowarsko przechodzi po II pokoju toruńskim w 1466 r. W 1772 r. wieś zostaje wcielona do państwa pruskiego, na krótko wchodzi w skład Księstwa Warszawskiego.

W miejscowości przeważają Polacy ewentualnie całkowicie zasymilowani Niemcy wyznania katolickiego. W późniejszym czasie pojawiają się osadnicy niemieccy wyznania protestanckiego. W połowie XIX wieku we wsi są dwa kościoły – katolicki, protestancki, plebania katolicka i dom pastora. W tym też czasie powstaje mleczarnia. W latach 1902-1909 zostaje zbudowana linia kolejowa Pruszcz-Koronowo a w Mąkowarsku powstaje dworzec kolejowy. Wieś też posiada dwie karczmy, liczne sklepy, młyn parowy. W gospodarce rolnej dominują duże gospodarstwa Polaków i Niemców: Szmyt, Rybka, Muller, Reinbein, Kentzer, Szews. W 1939 roku o samo Mąkowarsko większych walk nie było. Natomiast miały miejsce bardzo zacięte walki o most na Brdzie na Sokółu Kuźnicy. Ostatecznie Niemcom udało się przejść częściowo spalony most i odciąć jednostki armii Pomorza zamknięte w tzw. korytarzu pomorskim. Fakty te szczegółowo opisał Heinz Guderian w swojej książce „Wspomnienia Żołnierza”. W okresie okupacji ujawniają się wśród miejscowych Niemców fanatyczni faszysti, między innymi Gerth z Łąkomowa, którego kuzyn był autorem masowych mordów w Rudzkim Moście w Tucholi. Mąkowarsko zostaje wyzwolone w styczniu 1945 r. za Sępólną pozostają jednak Niemcy, którzy organizują kontratak, uwięziony chwilowym zdobyciem centrum Mąkowarską, wtedy zostaje spalony budynek gminy. Pierwszym wójtem gminy Mąkowarsko zostaje Stefan Marszałski. W 1945 r. mienie ponemieckie oraz gospodarstwa podlegające reformie rolnej zostają przejęte na własność państwa polskiego. Z gruntów tych zostają utworzone dwa duże gospodarstwa pegerowskie potocznie zwane Rybkowo i Dwójka. Lata 70-te to szybki rozwój Mąkowarską, powstają osiedla domków jednorodzinnych, kolejne bloki w PGR. We wsi działają szkoła, przedszkole ośrodek zdrowia. W latach 90-tych P.G.R. zostają zlikwidowane i powstaje problem bezrobocia. W ostatnich latach dokonano telefonizację wsi, budowę kanalizacji sanitarnej, pobudowano chodniki. Mieszkańcy wsi założyli Stowarzyszenie Wędkarskie „Karpik” skupiające 41 członków. Z inicjatywy mieszkańców zagospodarowano całe nabrzeże jeziora zlokalizowanego w centralnej części wsi, gdzie corocznie organizowana jest noc świętojańska. W 2006 roku wieś obchodziła 700-lecie nabycia jej przez Cystersów, na tę okoliczność postawiono kamień pamiątkowy oraz wydano okolicznościowe widokówki. Zorganizowano również tzw. „Wawrzynki”, które mają być imprezą cykliczną. Wieś dwukrotnie brała udział w konkursie Starostwa Powiatowego w Bydgoszczy pn. „Odnowa wsi – moje sołectwo”, zdobywając za każdym razem nagrodę. W chwili obecnej w skład sołectwa Mąkowarsko wchodzi dwa obręby geodezyjne tj.: Mąkowarsko 2000 ha oraz Sokół Kuźnica ponad 5000 ha. Miejscowość zamieszkuje ponad 1300 osób.

Makowarsko dawniej.....

Makowarsko dzisiaj.....

Lokalizacja wsi Mąkowarsko

WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE

POWIAT BYDGOSKI

DIAGNOZA AKTUALNEJ SYTUACJI MIEJSCOWOŚCI MĄKOWARSKO

Co wyróżnia Mąkowarsko?

- ❖ Mąkowarsko jest największym sołectwem w gminie Koronowo pod względem terytorialnym oraz liczbą mieszkańców (ponad 1300 osób);
- ❖ oddalone o 15 km od Koronowa, 20 km od Tucholi- serca Borów Tucholskich;
- ❖ położone jest na rozdrożu drogi krajowej nr 25 Oleśnica- Bobolice oraz drogi wojewódzkiej nr 237 Mąkowarsko- Czersk;
- ❖ istnieją kompleksy letniskowe – Sokole Kuźnica , Krówka Leśna, które wchodzi w jego skład;
- ❖ przez Mąkowarsko przebiega część obszaru chronionego krajobrazu rzeki Sepolenki oraz Zalew Koronowski.

Jakie pełni funkcje?

- ❖ typowa wieś rolnicza z trzema ośrodkami popegeerowskimi;
- ❖ w okresie letnim ze względu na posiadany potencjał krajobrazowy dużą rolę odgrywa funkcja turystyczno-wypoczynkowa tj.: szeroko rozumiana agroturystyka i wypoczynek indywidualny.